

Brüsszel, 2017.11.22.
COM(2017) 690 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANKNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI
ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK, A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK ÉS AZ
EURÓPAI BERUHÁZÁSI BANKNAK**

2018. évi éves növekedési jelentés

1. BEVEZETÉS

Az európai gazdaság a szakpolitikai háttér változásai közepette erősödik. A növekedés üteme felülmúlja a várakozásokat, a munkanélküliség visszaesett, a beruházások élénkülnek, az államháztartások helyzete pedig javul. Az uniós és az euróövezeti gazdaság egyaránt folyamatosan bővült az elmúlt 18 hónapban, az immár valamennyi tagállamban érzékelhető fellendülés részeként. A foglalkoztatás növekszik: 2017 második negyedévében a foglalkoztatottak száma 235,4 millió fős rekordot ért el. A jelenlegi Bizottság hivatalba lépése óta 8 millió új munkahely jött létre az EU-ban, ebből 5,5 millió az euróövezetben¹. A munkanélküliségi ráta az EU-ban 7,5 %, az euróövezetben pedig 8,9 %, ami az elmúlt kilenc, illetve nyolc évben mért legalacsonyabb szint. A tartós és az ifjúsági munkanélküliség szintén csökkenő tendenciát mutat. Az államháztartások helyzete jelentősen javult, és a beruházási szintek lassan helyreállnak. Mindezen pozitív fejleményekhez hozzájárultak a strukturális politikák csakúgy, mint a támogató makrogazdasági politikák.

Ez a lendület lehetőséget kínál az EU-nak arra, hogy ismét a tartós gazdasági és társadalmi konvergencia útjára lépjen. Jóllehet valamennyi tagállamban pozitív növekedés tapasztalható, az egyes tagállamok a gazdasági ciklus különböző szakaszaiban vannak, és a válság előtti teljesítmény- és foglalkoztatási szintekhez képest is eltérő mértékben álltak talpra. 18,9 millió főnek továbbra sincs munkája, a beruházások szintje még mindig túl alacsony, a bérnövekedés visszafogott, a munkaerőpiac pang, és a maginfláció emelkedésére sincs kilátás. Egyes tagállamokban a magas adósságszintek változatlanul visszavetik a növekedést. Ugyanakkor van lehetőség a további fellendülés támogatására, mégpedig olyan strukturális reformokon keresztül, amelyek megfelelő feltételeket teremtenek a beruházásélénkítéshez és a fokozott reálbérnövekedéshez, ezáltal ösztönözve a belső keresletet, valamint elősegítve a belső és a külső egyensúly helyreállítását az euróövezetben.

A megkezdett reformok végrehajtására irányuló erőfeszítéseket folytatni kell. Ugyanakkor további strukturális reformokra van szükség ahhoz, hogy az európai gazdaság stabilabbá, inkluzívabbá, termelékenyebbé és ellenállóbbá váljon. Csökkenteni kell az európai gazdaságok és társadalmak sebezhetőségét, egyúttal fokozni kell a sokkokra való reagálási képességüket, és jobban fel kell készíteni őket a hosszú távú szerkezeti változásokhoz való alkalmazkodásra és az azokban rejlő lehetőségek kiaknázására. Ennek érdekében a gazdasági, pénzügyi és költségvetési politikáknak biztosítaniuk kell a makrogazdasági stabilitást, és minimalizálniuk kell a külső vagy belső eredetű sokkoknak való kitettséget. A hatékony és rugalmas termék-, munkaerő- és tőkepiacok nélkülözhetetlenek az erőforrások lehető legtermelékenyebb módon történő felhasználásához. A fokozott termelékenység a beruházások, az innováció, az oktatás és a képzett munkaerő függvénye. Kellőképpen fel kell vértetni az embereket ahhoz, hogy munkával töltött életszakaszuk teljes egészében élni tudjanak a kínálkozó lehetőségekkel, és szükség esetén megfelelő szociális védőhálót vehessenek igénybe. A tagállamokkal szemben elvárás, hogy 2018 közepére megfelelő intézkedéseket hozzanak a kompetenciafejlesztési pályákról szóló, „Új lehetőségek felnőttek számára” című tanácsi ajánlás² végrehajtása érdekében, eleget téve a dokumentum 2016. decemberi előterjesztése alkalmával tett kötelezettségvállalásuknak.

¹ A foglalkoztatás nettó változása 2014 harmadik negyedéve és 2017 második negyedéve között.

² HL C 484., 2016.12.24.

A költségvetési politikának helyes egyensúlyt kell teremtenie egyrészt az államháztartás fenntarthatóságának biztosítása – és adott esetben a magas adósságráták csökkentése –, másrészt a gazdasági fellendülés támogatása között. Az alacsony finanszírozási költségek a beruházási programok előre ütemezésére ösztönözhetik a kormányokat. A magas adósságszintek mérséklését és a költségvetési tartalékok újraépítését változatlanul prioritásnak kell tekinteni. A kormányoknak javítaniuk kell államháztartásuk fenntarthatóságát, különösen magas adósságráták esetén. Ebben segíthet az adózási kiskapuk megszüntetése vagy a kiadások célzottabbá tétele. Az államháztartás összetétele tekintetében továbbra is döntő fontosságú a minőség javítása.

A gazdasági válság rámutatott, hogy milyen nagy jelentőséggel bír a gazdasági és monetáris unió (GMU) szerkezetének tökéletesítése és kiteljesítése az EU egészére nézve. A válság során számos előrelépés történt, például megalakult az Európai Költségvetési Tanács, és létrejöttek a nemzeti versenyképességi testületek. Mindazonáltal továbbra is vannak hiányosságok, amint arra a Bizottság is felhívta a figyelmet a gazdasági és monetáris unió elmélyítéséről szóló vitaanyagában³. A Bizottság 2017 decemberében átfogó intézkedéscsomagot terjeszt elő, amely egy ellenállóbb, demokratikusabb és hatékonyabb GMU megerősítését célozza.

Az éves növekedési jelentés meghatározza az Európai Unió és a tagállamok következő évre szóló gazdasági és szociális prioritásait. A beruházásélénkítés, a strukturális reformok és a felelősségteljes költségvetési politikák „bűvös háromszöge” kézzelfogható eredményeket hoz. Továbbra is ezt a megközelítést kell érvényesíteni, tekintettel arra, hogy az egyes tagállamok a gazdasági ciklus különböző szakaszaiban vannak. A munkaerőpiaci helyzet és a szociális politikák javítására irányuló strukturális reformok révén elő kell segíteni a munkaerő számára a szükséges készségek elsajátítását, és támogatni kell a munkaerőpiaci esélyegyenlőséget, a tisztességes munkakörülményeket, a fokozott munkatermelékenységet, amely hozzájárul a bérnövekedéshez, valamint a fenntartható és megfelelő szociális védelmi rendszereket. E tekintetben a szociális jogok európai pillérét kell irányítónak használni, amelyet az uniós intézmények közös nyilatkozatban⁴ fogadtak el a nemrégiben Göteborgban megrendezett szociális csúcstalálkozón. A hatékony és méltányos adó- és szociális ellátórendszerek, illetve a hatékony és korszerű – lehetőség szerint elektronikus kormányzati struktúrákkal megerősített – közintézmények kulcsszerepet játszanak a kiegyensúlyozott és átfogó politikamix kialakításában, ezért azokat prioritásként kell kezelni.

Az idei éves növekedési jelentésben foglalt szakpolitikai iránymutatás hozzájárulások széles köre alapján készült. Kidolgozására a közigazgatási szervekkel és a szociális partnerekkel folytatott szoros együttműködés keretében került sor. A jelentés Juncker elnök Unió helyzetéről szóló 2017. évi beszédén, a szociális jogok európai pillérének, az Európa jövőjéről szóló fehér könyvről⁵ és az ahhoz kapcsolódó öt vitaanyagon⁶ alapul. Figyelembe veszi továbbá az Európai Parlamenttel, a Tanáccsal, a többi uniós intézménnyel, a nemzeti parlamentekkel és a szociális partnerekkel folytatott egyeztetéseket is. Az éves növekedési jelentést a következő dokumentumok kísérik: az euróövezet gazdaságpolitikájáról szóló tanácsi ajánlásra irányuló ajánlás⁷, a riasztási mechanizmus keretében készült jelentés⁸, az

³ COM(2017) 291.

⁴ 13129/17. számú tanácsi dokumentum.

⁵ COM(2017) 2025.

⁶ COM(2017) 206, COM(2017) 240, COM(2017) 291, COM(2017) 315, COM(2017) 358.

⁷ COM(2017) 770.

⁸ COM(2017) 771.

euróövezeti tagállamok által benyújtott költségvetés-tervezési-javaslatokról szóló közlemény⁹, a foglalkoztatási iránymutatások módosítására irányuló javaslat¹⁰, amely a szociális jogok európai pillérével való összhang megteremtését célozza, valamint a közös foglalkoztatási jelentés tervezete¹¹.

A szociális jogok európai pillére

2017. november 17-én az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság a tisztességes munkafeltételekről és a növekedésről szóló szociális csúcstalálkozón aláírt nyilatkozattal jóváhagyta a szociális jogok európai pillérét. A pillér húsz kulcsfontosságú elvet és jogot határoz meg a munkaerőpiaci esélyegyenlőségre és a munkavállalási jogra, a tisztességes munkafeltételekre, valamint a szociális védelemre és a társadalmi befogadásra vonatkozóan.

A szociális jogok európai pillére a XXI. századi Európa méltányos és jól működő munkaerőpiacainak és jóléti rendszereinek alapelveit és jogait foglalja magában. Célja, hogy a jobb munka- és életkörülmények felé mutató, megújított konvergenciafolyamat irányítójává váljon, és ehhez közvetlenül az Európa-szerte meglévő bevált gyakorlatok gazdag tárházából merít ihletet, az uniós és nemzetközi szinten már működő stabil joganyagra építve.

A szociális jogok európai pillérének elvei és célkitűzései támpontként szolgálnak a szakpolitikai koordináció európai szemeszterének jövőbeli végrehajtásához. Ezeket az elveket, illetve célokat már a mostani éves növekedési jelentést kísérő közös foglalkoztatási jelentés tervezete és az új foglalkoztatási iránymutatásokra irányuló javaslat is tükrözi. A Bizottság az erre irányuló munkát továbbviszi a soron következő országjelentések részét képező elemzésben, valamint az európai szemeszter 2018. évi ciklusában esedékes országspecifikus ajánlások előkészítésében.

2. BERUHÁZÁSÉLÉNKÍTÉS A FELLENDÜLÉS ÉS A HOSSZÚ TÁVÚ NÖVEKEDÉS ÖSZTÖNZÉSE ÉRDEKÉBEN

A beruházások bővülése és a kedvezőbb fogyasztási feltételek serkentik a belső keresletet. A polgárok és a vállalkozások körében tapasztalható fokozott gazdasági optimizmus arra enged következtetni, hogy a fellendülés immár szilárdabb alapokon nyugszik. A munkanélküliség visszaeséséhez a háztartások jobb pénzügyi helyzete társul, ami együttesen kedvez a fogyasztás bővülésének. Ugyanakkor további intézkedésekre van szükség a beruházások ösztönzése és a jövőbeli gazdasági teljesítmény növelése érdekében, különösen a hosszabb távú gazdasági előnyöket kínáló, fenntartható projektek előtérbe helyezése révén.

A termelékenységet fokozó beruházások elengedhetetlenek a kedvező jövőbeli növekedési kilátások biztosításához. Az olyan területekre irányuló célzott beruházások, mint például az infrastruktúra, az oktatás, a képzés, az egészségügy, a kutatás, a digitális innováció és a körforgásos gazdaság, a termelékenységet és a foglalkoztatást egyaránt fellendíthetik. Mindazonáltal meg kell előzni, hogy az erőforrások nem kellően hatékony

⁹ COM(2017) 800.

¹⁰ COM(2017) 677.

¹¹ COM(2017) 674.

elosztása következtében gazdasági buborékok alakuljanak ki. Amint azt a gazdasági válság is világossá tette, ez különösen fontos az euróövezetben, ahol a gazdaságok pénzügyi szempontból szorosabban összefonódnak és erőteljesebb tovagyűrűző hatásoknak vannak kitéve. A szigorúbb mikro- és makroprudenciális felügyelet segíthet ennek megvalósításában.

Az euróövezeten belüli egyensúly szimmetrikusabb helyreállítása hozzájárulna a beruházási környezet javításához. Míg a beruházást gátló szűk keresztmetszetek felszámolása az összes tagállamban kívánatos, a nagy folyófizetésimérleg-többlettel rendelkező euróövezeti tagállamok beruházásra ösztönzése elő fogja mozdítani az egyensúly helyreállítását. A magánbefektetőknek kiszámítható környezetre és bizonyosságra van szükségük a beruházások végrehajtásához. Az EU megújított iparpolitikai stratégiája¹² további lendületet fog adni a magánberuházásoknak, mivel ösztönzi az új digitális és kulcsfontosságú alaptermotechnológiák elterjedését, valamint csökkenti a kockázat és a hozam között fennálló jelenlegi egyensúlytalanságot.

Reformokkal a beruházásélénkítésért

A tagállamoknak folytatniuk kell a reformokat a beruházások ösztönzése, az állami finanszírozás mozgósítása és ezáltal magántőke bevonása, valamint az üzleti környezet javítása érdekében. Ez segítene megerősíteni a gazdaság ellenálló képességét, és kedvező hatást gyakorolna a hosszú távú gazdasági konvergenciára és a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére. A reformoknak az üzleti környezet javítására, az adórendszer egyszerűsítésére és beruházásösztönző jellegének fokozására, a közigazgatás hatékonyságának növelésére, valamint a termék- és munkaerőpiaci rugalmatlanságok kiküszöbölésére kell irányulniuk.

Feltétlenül erősebb és hatékonyabb közintézményekre van szükség ahhoz, hogy a beruházást és a növekedést ösztönző, ellenálló gazdasági struktúrák épülhessenek ki a jogállamiság maradéktalan tiszteletben tartása mellett. Az európai beruházási terv bebizonyította, hogy a jól megalapozott koordinációs és tervezési struktúrával rendelkező tagállamok eredményesebben használják fel az uniós forrásokat. Ezek az országok rendszerint sikeresebbek a projektek stabil menetrendjének biztosítása terén. Meg kell erősíteni a tervezési struktúrákat és a koordinációt, a befektetőkre háruló adminisztratív terhet pedig enyhíteni kell. A hatékonyabb intézményi rendszerrel rendelkező országok emellett mérsékeltebb növekedésingadozásra és kevésbé súlyos termelési mélypontokra számíthatnak. Például egy hatékony igazságügyi rendszer kedvez a vállalkozói tevékenységnek, mivel megkönnyíti a szerződések érvényesítését és hozzájárul a korrupció elleni küzdelemhez. A korrupció egyes tagállamokban beruházási akadályt jelent, hiszen bizonytalanná teszi az üzleti környezetet, lassítja a folyamatokat és akár többletköltségeket is maga után vonhat. A jogállamiság, valamint az igazságügyi rendszerek fokozott függetlensége, minősége és hatékonysága a vállalkozásbarát környezet nélkülözhetetlen elemei¹³. A hatékony fizetésképtelenségi keretek lehetővé teszik a szerkezetátalakítást és az életképtelen vállalkozások felszámolását. Az ilyen szempontból gyengébben teljesítő tagállamoknak törekedniük kell arra, hogy az idő előrehaladtával javítsák intézményrendszerüket.

A pénzügyi piacok integrációja tekintetében továbbra is lényeges lemaradás figyelhető meg más hasonló gazdaságokhoz képest. Ez különösen az euróövezet tekintetében problematikus, ahol az övezeten belüli átváltási árfolyamok és az érdemi állami kockázatmegosztás hiányában a magánszférabeli kockázatmegosztás alapvető jelentőségre

¹² COM(2017) 479.

¹³ Az éves uniós igazságügyi eredménytábla ismerteti az említett elemekre vonatkozó adatokat, és a nemzeti igazságügyi rendszerek hatékonyságának javítását szolgálja.

tesz szert. Fel kell gyorsítani a munkát a bankunió kiteljesítése érdekében, ahol a kockázatsökkentéshez kockázatmegosztás társul. A makroszintű pénzügyi stabilitást számottevően megerősíthetné az Egységes Szanálási Alap közös védőhálójának létrehozása, egy közös betétbiztosítási rendszer kiépítése, a Bizottság által 2016 novemberében előterjesztett szabályozási intézkedések elfogadása, továbbá a nemteljesítő eszközök válság alatt felhalmozott állományának leépítése. A bankunió és a tőkepiaci unió teljes körű kiépítése nyomán az euróövezetben létre fognak jönni a kiterjedtebb, határokon átnyúló pénzügyi szolgáltatásnyújtáshoz és a sokkelyelő képesség javításához szükséges feltételek.

Az erőteljesebb gazdasági növekedésnek és az országspecifikus fellépéseknek köszönhetően számos tagállamban jelentősen javult a bankok eszközminősége. A nemteljesítő hitelek aránya általában véve csökken, bár több tagállamban még így is magas, és változatlanul visszaveti a bankok – mindenekelőtt a kis- és közepes méretű pénzintézetek – nyereségességét, ami visszasan hat a reálgazdaság finanszírozására. A nemteljesítő hitelekre vonatkozó, 2017 júliusában elfogadott cselekvési tervet sürgősen végre kell hajtani.

A tőkepiaci unió jelentős lehetőségeket kínál az alternatív, potenciálisan olcsóbb finanszírozási források igénybevétele terén. A tőkepiaci unió emellett a pénzügyi eszközök határokon átnyúló tulajdonosi struktúrájából adódóan javítaná az euróövezet sokkelyelő képességét. Az erre irányuló törekvés sikere azon múlik, hogy milyen mértékű az Európai Parlament és a tagállamok politikai elkötelezettsége, és a piaci résztvevők mennyire használják ki az elérhető finanszírozási és beruházási lehetőségeket.

A tőkeáramlások tekintetében fokozott átláthatóságra van szükség. A Bizottság a közelmúltban új átláthatósági szabályokra tett javaslatot az olyan köztes szereplőkre vonatkozóan, akik adótervezési konstrukciókat dolgoznak ki és kínálnak ügyfelek számára¹⁴. Ez hozzá fog járulni az adókikerülés elleni küzdelemhez. A tervek szerint az EU 2017 végére összeállítja a nem együttműködő országok és területek közös jegyzékét, amely a szabályokat megszegő harmadik országokkal szembeni fellépés erőteljesebb eszközeként fog szolgálni. A Bizottság emellett változatlanul szorgalmazni fogja a nemzetközi adózási keret javítását, hogy globális szinten tisztességes és hatékony adóügyi elbánást biztosítson a vállalkozásoknak, valamint védelmezze a tagállamok adóalapját.

A mindenki számára előnyös kereskedelemnek és beruházásnak szabadnak, tisztességesnek és kölcsönösen kedvezőnek kell lennie, és egyenlő versenyfeltételeken kell alapulnia. A Bizottság ambiciózus kereskedelmi tárgyalásokat folytat új piacok megnyitása céljából, ami a hazai foglalkoztatás és növekedés egyik fő mozgatórugója, valamint annak biztosítása érdekében, hogy a globális kereskedelem a közösen elfogadott szabályokon alapuljon. Szintén folyamatban vannak a piacvédelmi eszközök megreformálására irányuló erőfeszítések, hogy az EU eredményesen és gyorsan tudja kezelni a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat és a piaci torzulásokat. Ezen túlmenően a Bizottság javaslatot tett a közvetlen külföldi befektetések biztonsági vagy közrendi okokból történő átvilágítására vonatkozó európai keret létrehozására¹⁵.

A környezeti fenntarthatóságot javító beruházások a fokozott erőforrás-hatékonyságnak és az alacsonyabb ráfordítási költségeknek köszönhetően valamennyi gazdasági ágazatban lehetőséget kínálnak a termelékenység fellendítésére, miközben csökkentik a külső költségeket és hatásokat. A körforgásos gazdaságra való átállás támogatásával új

¹⁴ COM(2017) 335.

¹⁵ COM(2017) 487.

munkahelyek jönnek létre az innovatív, a karbantartási és a javítási szolgáltatások, valamint az új, fenntarthatóbb termékek tervezése és előállítása terén. Az érintett konkrét területek közé tartozhatnak továbbá a közbeszerzés, a hulladék- és vízgazdálkodási infrastruktúrára irányuló beruházások, az építőipar, a kritikus fontosságú nyersanyagok, a bioüzemanyagok és a bioalapú vegyi anyagok.

Az uniós és a nemzeti költségvetési lehetőségek maradéktalan kiaknázása

A gazdasági és pénzügyi válság során, a nemzeti költségvetésekre nehezedő rendkívüli nyomás közepette az uniós költségvetés hathatós eszköznek bizonyult a kohéziós, az uniós hálózatépítési (közlekedés, energia, digitális ágazatok), az innovációs, a környezeti és a kkv-k támogatására irányuló beruházások ösztönzése terén. Bizonyos tagállamokban a beruházások fő forrása az uniós költségvetés volt, vagy még most is az. Az Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA) meghatározó szerepet játszott a magánberuházások mozgósításában. Mindez rávilágított, hogy az uniós költségvetés milyen gyorsan képes az újonnan megjelenő kihívásokra reagálni és jelentős tőkeáttételi hatást generálni¹⁶. Ugyanakkor e pénzeszközök bevezetésével az is nyilvánvalóvá vált, hogy mindaddig nem fognak érdemi hatást kifejteni, amíg az egyéb akadályok meg nem szűnnek.

2017 novemberéig az európai beruházási terv 251,6 milliárd EUR értékű többletberuházást generált a 28 tagállamban. Ez az eredetileg kitűzött 315 milliárd EUR-s cél 79,8 %-át teszi ki. Az ESBA 2.0 rendelet a jelenlegi többéves pénzügyi keret végéig, vagyis 2020-ig meghosszabbítja az Alap működését. Ezzel egyidejűleg az uniós garanciát 16 milliárd EUR-ról 26 milliárd EUR-ra, az Európai Beruházási Bank tőkéjét pedig 5 milliárd EUR-ról 7,5 milliárd EUR-ra emeli. Ez 2020-ig várhatóan 500 milliárd EUR összegű magán- és állami beruházást fog mozgósítani.

Az állami és magánberuházások kulcsfontosságúak a közép-, illetve hosszú távú növekedési potenciál fokozása szempontjából. A vállalkozások üzleti tevékenységének és termelékenységének fellendítéséhez fizikai és egyéb infrastruktúrákra van szükség. A magánszektor humántőke-fejlesztéshez és infrastrukturális projektekhez való nagyobb mértékű hozzájárulása kiegészítené és megsokszorozná az állami szektorból érkező támogatást. A jövőre való tekintettel kívánatos lenne egy olyan pénzügyi keret kialakítása, amely ösztönzi a beruházásokat és a magántőke mozgósítását, és a projektindítás megkönnyítése érdekében lehetővé teszi a pénzügyi eszközök és a vissza nem térítendő támogatások ötvözését.

A színvonalas oktatásra és képzésre, a munkatermelékenység növelésére és az aktív munkaerőpiaci intézkedésekre irányuló beruházások elengedhetetlenek az emberek helyzetének megerősítéséhez és munkaerőpiaci integrációjukhoz, ami továbbra is a szegénységből és a társadalmi kirekesztettségéből való kitörés leghatékonyabb módja. A munkaerőpiaci változások közepette alapvető fontosságú az emberek megfelelő készségekkel való felvértezése és támogatása. Különösen nagy szükség van a digitális készségek fejlesztésére.

Az európaiaknak megfizethető, hozzáférhető és minőségi szolgáltatásokra van szükségük. Az olyan szolgáltatások, mint a gyermekgondozás, a napközi otthonos gondozás, az oktatás, a képzés, a lakhatás, az egészségügyi ellátás és a tartós ápolás-gondozás nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy mindenki számára biztosított legyen az esélyegyenlőség. A

¹⁶ 2016 szeptemberében a Bizottság javaslatot tett az Európai Stratégiai Beruházási Alap megerősítésére és 2020-ig történő kiterjesztésére (COM(2016) 597).

megfelelő szociális lakáshoz jutás vagy egyéb lakhatási támogatás ugyancsak kulcsfontosságú. Ez magában foglalja a kiszolgáltatott helyzetben lévők védelmét az indokolatlan kényszerkilakoltatással és ingatlanlefoglalással szemben, csakúgy, mint a hajléktalanság problémájának kezelését.

3. STRUKTURÁLIS REFORMOK AZ INKLUZÍV NÖVEKEDÉS, A FELFELÉ MUTATÓ KONVERGENCIA ÉS A VERSENYKÉPESSÉG SZOLGÁLATÁBAN

A strukturális reformok elengedhetetlenek ahhoz, hogy a gazdaság képes legyen kezelni a sokkokat, alkalmazkodni tudjon a hosszabb távú szerkezeti változásokhoz, és hogy javuljanak a szociális eredmények. A gazdasági válság számos országban rámutatott arra, hogy hiányzik a sokkok zökkenőmentes elnyeléséhez és a gyors gazdasági fellendüléshez szükséges megfelelő strukturális keret és alkalmazkodóképesség. A strukturális reformoknak figyelembe kell venniük a különböző társadalmi csoportokra és térségekre gyakorolt elosztási hatásokat. Így a gazdaságok ellenállóbbá és versenyképesebbé válnak, és képesek lesznek visszaállni a pozitív szociális és gazdasági eredményekkel és konvergenciával jellemezhető, hosszú távú növekedés pályájára.

A strukturális reformok megfelelő ütemezése és csoportosítása alapvető fontosságú a reformok rövid távú költségeinek mérséklése, valamint a megnövekedett termelékenységben és növekedési potenciálban tetten érhető, hosszú távú előnyeinek maximalizálása szempontjából. Egyes strukturális reformok rövid távon a kereslettől függő költségekkel és elosztási hatásokkal járhatnak, amelyeket szem előtt kell tartani a reformok kidolgozása és végrehajtása során. A munkaerőpiaci és a termékpiaci reformok átfogó hatékonysága rendszerint javul, ha azok egy jól kidolgozott intézkedéscsomag részét képezik. Emellett a közigazgatásra és az üzleti környezetre irányuló reformok minimális rövid távú költségeket vonnak maguk után, és a gazdasági ciklus bármely szakaszában hatékonyak bizonyulhatnak, ami határozott érvnek számít végrehajtásuk mellett. A feddhetetlen és átlátható közigazgatási rendszer kiépítése – és ennek részeként a hatékony korrupcióellenes intézkedések végrehajtása – a vállalkozások és a polgárok számára nyújtott magas színvonalú szolgáltatások biztosításának nélkülözhetetlen előfeltétele.

Új eszköz a strukturális reformok támogatására

A strukturálisreform-támogató program tagállami felkérésre nyújtott, testreszabott támogatást finanszíroz a nemzeti reformtörekvések előmozdítása érdekében. A 2017 és 2020 közötti időszakra 142,8 millió EUR-s költségvetéssel rendelkező eszköz segít a tagállamoknak azon reformok végrehajtásában, amelyeket gazdaságuk versenyképességének és beruházásösztönző jellegének fokozása érdekében szükségesnek tartanak. A támogatás valamennyi uniós tagállam által igénybe vehető, és nem igényel társfinanszírozást. A programot a Bizottság Strukturálisreform-támogató Szolgálat hajtja végre a többi bizottsági szolgálattal együttműködve. A Strukturálisreform-támogató Szolgálat eddig 15 tagállamnak nyújtott támogatást több mint 150 projekt végrehajtásához. A strukturálisreform-támogató program 2018. évi ciklusára vonatkozóan a Szolgálat 444 támogatás iránti kérelmet kapott több mint 20 tagállamtól, ami jelentős túlkeresletet jelent a program 2018. évi 30,5 millió EUR-s költségvetéséhez képest.

A technikai támogatás a kormányzás és a közigazgatás, az államháztartási gazdálkodás, az üzleti környezet, a munkaerőpiac, az egészségügyi és szociális szolgáltatások, a pénzügyi

szektor és a forráshoz jutás területét érintő reformokra terjed ki. Megvalósítása az Unió-szerte bevált gyakorlatokra, valamint a nemzetközi szervezetek, a magánszektor és a Bizottság szakértelmére épül. A gyakorlati segítségnyújtás és iránymutatás a reformfolyamat egésze során biztosított, a reformok előkészítésétől és kidolgozásától kezdve a végrehajtáson keresztül az értékelésig. A program elősegíti a gazdasági kiigazítási programok keretébe tartozó, illetve a gazdasági kormányzási folyamat részeként – mindenekelőtt az európai szemeszter országspecifikus ajánlásaiban – meghatározott prioritásokat célzó reformok, továbbá az uniós jog végrehajtásához kapcsolódó intézkedések megvalósítását.

A nagyobb mértékű konvergencia és inklúzió biztosítása kiemelt jelentőséggel bír az euróövezeti tagállamokban. A termékpiaci versenyképesség fokozására, az üzleti környezet javítására és az intézményi keret megerősítésére irányuló reformok hozzájárulnak az euróövezeti tagállamok gazdasági ellenálló képességének előmozdításához. Az egységes piac fokozott integrációja a növekedés erőteljes hajtóerejének bizonyult. A versenyképességi szakadék mérséklése szintén megköveteli, hogy a lemaradó országok szilárdabb alapokra helyezték a növekedést, és felgyorsítsák a termelékenység javulásának ütemét. Az euróövezet egésze tekintetében a gyorsabb reálbér-növekedés segítene fenntartani a belső keresletet.

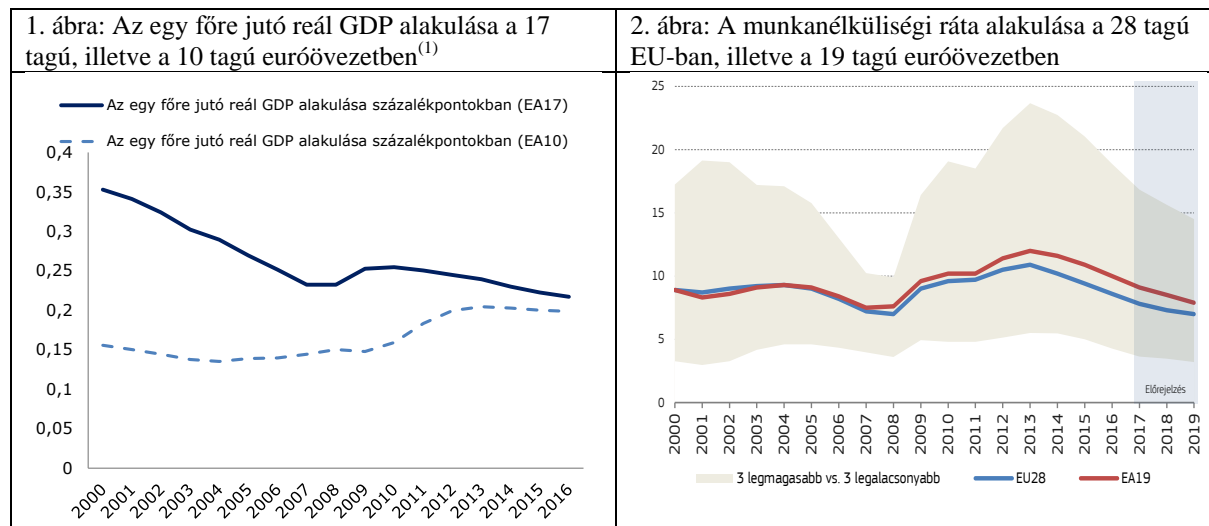
Ellenálló képesség és konvergencia

Amint azt az öt elnök jelentése kiemelte és a GMU elmélyítéséről szóló vitaanyag is nyomatékosította, a GMU hosszú távú sikerének kulcsfontosságú tényezője az ellenállóbb tagállami gazdasági struktúrák irányába mutató konvergencia. Az elmúlt néhány évben megmutatkozott, hogy egy vagy több euróövezeti gazdaság ellenálló képességének hiánya mennyire jelentős és tartós hatást gyakorolhat a jövedelemre és a foglalkoztatásra az érintett országokban, más országokban és a teljes euróövezetben. Ez különösen igaz azokra az országokra, amelyek a múltban számos sebezhetőséget halmoztak fel.

A gazdaság sokkok tompítására vonatkozó képessége attól függ, milyen mértékű kockázatmegosztás valósul meg a pénzügyi piacok révén. Ebben a tekintetben az egységes piac a konvergencia erőteljes motorjának bizonyult, és az előre nem látható sokkok elleni puffer szerepét betöltve segíthet fokozni az ellenálló képességet. A tőkeerős bankszektor és a teljes körű tőkepiaci unió nélkülözhetetlen a sokkelyelő képesség javításához. A megfelelően működő munkaerőpiaci intézmények és a versenyképes termék-, illetve szolgáltatási piacok ugyancsak elősegítik a sokkokra és a társadalmainkat érintő hosszú távú strukturális változásokra való reagálást. Ezen túlmenően a kormányok is támogathatják az alkalmazkodást azáltal, hogy hatékony és eredményes kiadási és bevételi politikát érvényesítve költségvetési mozgásteret teremtenek a kedvező időszakokban.

Az életszínvonal és a bevételi szintek reálkonvergenciája központi jelentőséggel bír a gazdasági és társadalmi kohézióra és a teljes foglalkoztatottságra vonatkozó uniós célkitűzések elérése szempontjából. A GMU fennállásának első évtizedében számottevően nőtt a reáljövedelem, és azok az euróövezeti tagállamok, ahol eredetileg alacsonyabb volt az életszínvonal, felzárkóztak az egy főre jutó GDP tekintetében. A 2008-ban kirobbant válság azonban visszavetette ezt a tendenciát (1. ábra). Az elmúlt években ismét javulásnak indult a helyzet, jóllehet az eredeti euróövezeti tagállamokat tekintve csak igen szerény mértékben. A válságot megelőzően a munkanélküliségi ráták is némiképp kiegyenlítődtek az euróövezeti tagállamok körében, ám a válság után már markánsabb eltéréseket mutattak (2. ábra). 2013 óta az egyes országok munkanélküliségi rátái között mérséklődött a szórás, de a különbségek még így is meghaladják a válság előtti szinteket.

A reálgazdasági konvergencia alakulása többek között a gazdasági struktúrák közötti különbségekkel magyarázható. A hatékonyabb termék- és munkaerőpiacokkal, illetve közigazgatással rendelkező euróvezeti tagok könnyebben átvészelték a válságot. A hosszú távú strukturális változások kezelésére irányuló, megfelelően ütemezett strukturális reformok eltökéltebb és folyamatos végrehajtása megerősítené a gazdaságok ellenálló képességét. A reálkonvergencia előmozdításához és időtállóságának biztosításához ellenálló gazdasági struktúrákra van szükség. Ezekhez pedig a termelékenységét és a növekedési potenciált javító közép- és hosszú távú szakpolitikai intézkedéseknek, valamint megfelelő makrogazdasági politikáknak kell társulniuk.

Megjegyzések: (1) Az ábra nem tartalmazza az Írországra és a Luxemburgra vonatkozó adatokat.

A jól működő munkaerőpiacok és a korszerű jóléti rendszerek előmozdítása

A globalizáció és a technológiai fejlődés megváltoztatja életmódunkat és munkánkat. A változások új lehetőségeket kínálnak a termelékenység növelésére, a vállalkozói készség javítására, a munkahelyteremtésre és az életszínvonal emelésére. Ugyanakkor egyre több gazdasági ágazatot, üzleti mintát és magát a munkaerőpiacot is átalakítják, ami a foglalkoztatási formák és státuszok közötti átmenetek számának folyamatos növekedésével jár. A munkaerőpiacokon megfigyelhetők a készségek polarizációjának jelei, ami akár a jövedelem polarizációjához és a társadalmi kohézió meggyengüléséhez is vezethet. A változások hatásait gyakran helyi szinten a legnehezebb érzékelni, ezért célzott állami beavatkozásra van szükség. Egyre elterjedtebbé válnak a rugalmasabb és nem szokványos foglalkoztatási formák. Ez lehetőséget kínálhat arra, hogy a vállalkozások kiigazítsák üzleti ciklusukat, az egyének pedig karriermintájuk átalakításával megteremtsék a munka és a magánélet közötti kívánt egyensúlyt. Mindazonáltal a helyzet a munkahelybiztonsággal, a bérekkel és a munkakörülményekkel kapcsolatban is kérdéseket vet fel, és a szociális védelmi hálóból való kieséshez is vezethet. Éppen ezért mindennél fontosabb az új munkaerőpiaci realitásokhoz igazodó, megfelelő munkaügyi és szociális védelmi jogszabályok megléte.

A válság a változás hosszabb távú strukturális mozgatórugóival egy időben fejtette ki hatását. Míg a munkával eltöltött életszakasz egyre hosszabb, a szakmai életút pedig egyre kevésbé lineáris, a fiatalabb nemzedékek által tapasztalt munkavállalási nehézségek új kihívást jelentenek. A fiatal munkavállalók foglalkoztatottsága az elmúlt évtizedben stagnált. 2016-ban a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő 15–24 év közötti fiatalok száma elérte a 6,3 milliót. A generációk közötti méltányosság valódi problémává nőtte ki magát. További fellépés hiányában mindez károsan érintheti a kibocsátásnövekedést,

a versenyképességet, a jóléti rendszerek fenntarthatóságát, valamint a jövőbeli nemzedékek nyugdíjjogosultságát, egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést és jövőbeli jólétét.

A szociális partnerek a reformfolyamat meghatározó szereplői. A szociális partnerek időben történő és érdemi bevonása a reformok kidolgozásába, ütemezésébe és végrehajtásába előmozdíthatja a felelősségvállalást, valamint a reformok hatását és végrehajtását. Ki kell alakítani a szociális párbeszéd, a kollektív szervezés és a tárgyalás új formáit, hogy kezelni tudjuk az új foglalkoztatási formákkal járó kihívásokat.

Esélyegyenlőség és munkavállalás

Az európai munkanélküliségi ráta mostanra megközelíti a válság előtti szintet. A szegénység és a társadalmi kirekesztettség csökkenni kezdett. Ugyanakkor a fellendülés még nem terjed ki a társadalom és a gazdaság egészére. A tagállamok zöme lépéseket tesz a nemek közötti bérszakadék mérséklése, a hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci integrációjának fokozása, valamint a munkahelyek és a munkakörnyezet minőségének javítása érdekében.

A hatékony aktív munkaerőpiaci intézkedések fontos szerepet játszanak az ifjúsági és a tartós munkanélküliség visszaszorításában. A tagállamoknak álláskeresési, képzési és átképzési támogatás nyújtásával kell segíteniük a munkanélkülieket, miközben védelmet kell biztosítaniuk azok számára, akik nem tudnak részt venni a munkaerőpiacon. A munkavállalók munkaköri, ágazati és földrajzi mobilitását ösztönözni kell, ugyanakkor gondoskodni kell meglévő jogaik maradéktalan tiszteletben tartásáról. A tagállamoknak szintén törekedniük kell a hatékonyabb és személyre szabott állami foglalkoztatási szolgálatok kialakítására. A Bizottság egy sor kezdeményezést fog előterjeszteni, többek között az új Európai Munkaügyi Hatóság létrehozására vonatkozóan.

A tagállamoknak elő kell segíteniük, hogy az emberek megszerezzék a munkaerőpiacon szükséges készségeket. Az alapkészségek területén való jártasság a legtöbb tagállamban stagnál vagy hanyatlik. A felnőttek körében jellemző gyenge alapkészségek továbbra is aggodalomra adnak okot, és terhet rónak a gazdaságra. Például a munkahelyek 90 %-án szükség van digitális kompetenciákra, ehhez képest a becslések szerint az európaiak 44 %-a nem rendelkezik ilyen ismeretekkel. Túl sok a munkanélküli vagy bizonytalan munkaviszonnyal rendelkező személy, főleg az alacsony képzettségűek körében. A felnőttoktatásban való részvétel stagnál. Európa versenyképessége és globális gazdasági súlya a képzett és kompetens munkaerő függvénye. Javítani kell a képzés és a képesítések minőségét és relevanciáját.

A minőségi oktatást és képzést mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni. A tudományos eredmények változatlanul szoros összefüggésben állnak a társadalmi-gazdasági háttérrel. Az oktatás és képzés terén törekedni kell az esélyegyenlőség és a bejutási lehetőség biztosítására a társadalmi befogadás és a jobb gazdasági eredmények előmozdítása érdekében. Ehhez beruházásokra van szükség mind az alapfokú oktatás és képzés, mind a szakmai továbbképzés területén, különösen azokban a tagállamokban, ahol az iskolai teljesítményt és az oktatásban való részvételt illetően lényeges különbségek figyelhetők meg, elsősorban a hátrányos helyzetű csoportok rovására. Ezen túlmenően ambiciózusabb megközelítésbe kell helyezni a tagállamokkal való együttműködést, amint az „Az európai identitás megerősítése az oktatás és a kultúra révén” című közleményben¹⁷ is szerepel. Mindemellett az új európai

¹⁷ COM(2017) 673.

készségfejlesztési programmal¹⁸ összhangban korszerűsíteni kell a szakképzést, és meg kell erősíteni a munkaalapú tanulást, egyebek mellett színvonalas tanulószervezéses gyakorlati képzések biztosításán keresztül. A formális oktatás és képzés keretein kívül elsajátított készségek elismerését és a felnőtteknek szóló támogatások igénybevételét ugyancsak meg kell könnyíteni.

Munkahelyteremtés és tisztességes munkakörülmények

A dinamikus és befogadó munkaerőpiacok kulcsfontosságúak a minőségi munkahelyek létrehozása, a társadalmi befogadás, a vállalkozói készségek ösztönzése és a munkaerőpiaci átmenetek támogatása szempontjából. Az innovatív munkavégzési formákhoz megfelelő munkahelybiztonságnak és elérhető szociális védelemnek kell társulnia. A tagállamoknak a munkakörülmények tekintetében gondoskodniuk kell a tisztességes és egyenlő bánásmódról. A munkaerőpiaci rugalmasság és biztonság helyes egyensúlya megköveteli a munkaerőpiaci szegmentáció kezelését, többek között a határozatlan idejű munkaviszonyok felé való elmozdulás ösztönzése révén.

A munkaerő iránti keresletet egyúttal a munka adóterhének enyhítésével is támogatni kell. A munkát terhelő adók célirányos csökkentése nagymértékben hozzájárulhat a munkaerőpiac peremére szorult csoportok – például a kis jövedelmű munkavállalók és a tartósan munkanélküli személyek – bevonásához, a bevételkiesés mérséklése mellett.

A munka és a magánélet közötti egyensúly előmozdítása alapvető fontosságú a nemek közötti egyenlőség megvalósításához és a nők munkaerőpiaci részvételének növeléséhez. Fontos, hogy mindenki igénybe vehesse a minőségi szolgáltatásokat, például a gyermekgondozást és a kisgyermekkorú nevelést. A második keresők munkavállalását nem hátráltató adórendszerek, valamint a szülők, illetve gondviselők számára biztosított megfelelő családi szabadság és rugalmas munkafeltételek szintén elősegítik a munka és a magánélet közötti egyensúly kialakítását.

Fel kell számolni a foglalkoztatást akadályozó tényezőket, különösen a hátrányos helyzetű csoportok – köztük az egyszülős háztartások, a fogyatékosokkal élők, az etnikai kisebbséghez tartozók, a menekültek és a migránsok – tekintetében. A munkaerőpiaci integrációs törekvéseket a társadalmi beilleszkedést célzó támogatásnak – például gyermekgondozásnak, az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés és a lakhatás elősegítésének – kell kísérenie, ezzel egyidejűleg pedig fel kell számolni a munkaerőpiacon fennálló akadályokat, köztük a hátrányos megkülönböztetést. Ha a munkaerőpiac és a társadalmi integrációs rendszerek hatékonyabban kiegészítik egymást, az valamennyi kiszolgáltatott csoport érdekeit szolgálja, mindenki számára nagyobb jólétet teremt, és erősíti a társadalmi kohéziót. Ki kell alakítani továbbá a fogyatékosokkal élők szükségleteihez igazodó munkakörnyezetet, és célzott pénzügyi támogatással kell elősegíteni a munkaerőpiacon és a társadalmi életben való teljes körű részvételüket.

A menekültek és migránsok munkaerőpiaci integrációjára irányuló rövid távú intézkedéseket a továbbképzésüket és a munkaerőpiaci integrációjukat segítő átfogó, hosszabb távú stratégiáknak kell felváltaniuk. A migránsok és menekültek oktatásban és képzésben való részvétele javítja esélyeiket a munkavállalásra, a tisztességes jövedelem szerzésére és a társadalomba való beilleszkedésre. Ez egyben a befogadó ország növekedési kilátásait is javítja, és lehetővé teszi, hogy az EU tőkét kovácsoljon a menekültek és családjaik erősségeiből és az aktív társadalmi szerepvállalás iránti erőteljes motivációjukból.

¹⁸ COM(2016) 381.

A megnövekedett termelékenység eredményeként jelentkező reálbér-növekedés elengedhetetlen az egyenlőtlenségek csökkentéséhez és a magas életszínvonal biztosításához. A bérek dinamikusabb emelkedése – amennyiben fokozott belső kereslethez vezet – további lendületet adna a folyamatban lévő gazdasági bővülésnek.

Szociális védelem és befogadás az egyenlőtlenség és a szegénység kezelése érdekében

A szociális védelmi rendszereknek megfelelő és célzott jövedelemtámogatást kell nyújtaniuk, ösztönözniük kell a munkaerőpiaci részvételt, és biztosítaniuk kell a minőségi szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést. Prioritásnak kell tekinteni az egyenlőtlenségek kiküszöbölését, ami többek között a nemzeti adó- és szociális ellátórendszerek megfelelő kialakításával érhető el. A strukturális politikák kidolgozása és végrehajtása során szem előtt kell tartani a reformok elosztási hatásait. A tagállamoknak észszerű időtartamig megfelelő járadékot kell biztosítaniuk a munkanélküliek számára, anélkül, hogy ez a munkavállalás elkerülésének ösztönzőjévé válna. Bizonyos tagállamokban szükség esetén progresszívebb adó- és szociális ellátórendszerek bevezetésére van szükség, amelyek összességében fokozott egyetemes jelleggel bírnak és erőteljesebben érvényesítik a rászorultság elvét. A szociális védelmi rendszereknek minimumjövedelmet garantáló juttatásokat kell biztosítaniuk az elegendő forrással nem rendelkező emberek számára, és mindenki munkaerőpiaci és társadalmi részvételének ösztönzése révén elő kel mozdítaniuk a társadalmi befogadást.

A szociális védelmi és munkaerőpiaci politikáknak alkalmazkodniuk kell az átalakulóban lévő foglalkoztatási formákhoz és a fokozott munkavállalói mobilitáshoz. Európában a független munkavállalók több mint fele nem jogosult álláskeresési járadékra. A szociális védelmi rendszereknek alkalmazkodniuk kell az új munkavégzési módokhoz, és garantálniuk kell a jogosultságok álláshelyek közötti átvihetőségét, ami megkönnyíti a különböző munkahelyeken befizetett hozzájárulások halmozását, valamint biztonságosabbá teszi a munkahelyváltást.

A tagállamoknak mindenkire nézve biztosítaniuk kell a nyugdíjrendszer fenntarthatóságát és megfelelőségét. Ehhez valamennyi munkavállaló – köztük az önfoglalkoztatók – számára egyenlő esélyeket kell teremteni a nyugdíjjogosultság megszerzésére vonatkozóan, a kiegészítő rendszereket is beleértve. A legtöbb tagállam megreformálta nyugdíjrendszerét, ám az elfogadott reformokat további erőfeszítésekkel kell kiegészíteni. Kísérő intézkedések megvalósításával kell biztosítani a reformfolyamat visszafordíthatatlanságát. A nyugdíjjövedelmek növelését segítheti a munkával töltött életszakasz meghosszabbítása, a nyugdíjkorhatár hozzákapcsolása a várható élettartamhoz, a munkaerőpiacról való korai távozás elkerülése, valamint a nyugdíjjövedelmet kiegészítő egyéb megoldások támogatása. A tagállamoknak megfelelő intézkedésekkel kell garantálniuk az állami nyugdíjrendszerek fenntarthatóságát, még kedvezőtlen körülmények között is.

Az egészségügyi és a tartós ápolási-gondozási rendszerek reformját folytatni kell e rendszerek költséghatékonyságának növelése, költségvetési fenntarthatóságának biztosítása, valamint a minőségi szolgáltatásokhoz való megfizethető hozzáférés garantálása érdekében. Az egészségügyi ellátásra és a tartós ápolásra-gondozásra fordított kiadások minden bizonnyal emelkedni fognak a népesség előregedése miatt és olyan, nem demográfiai költségtényezők hatására, mint például a kezelések és a gyógyszerek technológiai fejlődése. Következésképpen szakpolitikai intézkedésekkel – konkrétan az egészségügyi rendszerek és a tartós ápolás-gondozás költséghatékonyságának javításával, valamint a színvonalas megelőző és gyógyító egészségügyi ellátáshoz való gyors és megfizethető

hozzáférés biztosításával – kell lehetővé tenni, hogy az emberek hosszabb ideig megőrizték egészségüket.

Innováció és versenyképesség

A jövő termék- és szolgáltatási piacainak kiépítése

Az új gyártástechnológiák és szolgáltatások átfomálják az európai ipart, annak növekedési képességét és globális versenyképességét. Munkahelyeket teremtenek, valamint fokozott termelékenységet és nagyobb értéket nyújtanak a fogyasztónak, és így az egész gazdaság szempontjából előnyösek. Az európai ipar jövője azon múlik, hogy megfelelő alkalmazkodó- és innovációs képességéről tanúbizonyságot téve befektet-e az új technológiákba és felkarolja-e a digitalizálást és a dekarbonizációt. A versenyképessége pedig attól függ, hogy képes lesz-e fenntarthatóbb és erőforrás-hatékonyabb megoldások felé elmozdulni, és milyen mértékben tudja majd kiaknázni a digitális technológiákban rejlő lehetőségeket. Az üzleti környezetnek átfogó módon elő kell mozdítania az innovációt és támogatnia kell a munkahelyteremtést.

A munkaerő- és termékpiacokat erősítő és az innovációt ösztönző strukturális reformok elengedhetetlenül szükségesek az uniós gazdaságok versenyképességének és ellenálló képességének fokozásához. A jól működő munkaerő- és termékpiacok lehetővé teszik az alkalmazkodást az árak fokozatos kiigazításán keresztül, és lendületet adnak az innováció által vezérelt versenyképességnek, ami a hosszú távú növekedésre és szociális eredményekre is kedvező hatással van.

Kiemelt figyelmet kell fordítani az új technológiák terjesztésére a kis- és középvállalkozások körében. A kkv-k ugyanis – az új technológiák bevezetése és a friss tőkéhez való hozzájutás tekintetében – fokozottan nehéz helyzetben vannak a globalizált, technológiaalapú gazdaságban. A tagállamok a jobban működő közigazgatás, a kedvezőbb üzleti környezet, valamint a készségekre, a munkavállalói mobilitásra és a regionális fejlesztésre vonatkozó előrettekintő szakpolitikák biztosítása és a fogyasztók helyzetének megerősítése révén vehetik ki részüket ebből a törekvésből. Emellett a gazdasági fellendülés közepette az induló vállalkozások konszolidálásának és bővítésének feltételei meghatározó jelentőséggel bírnak az uniós termelési bázis megújítása tekintetében.

A vállalkozások versenyképessége szempontjából egyre fontosabbá válnak az üzleti szolgáltatások. Az ilyen szolgáltatások egyre keresettebbek, és a feldolgozóipari termékek hozzáadott értékének egyre nagyobb hányadát teszik ki. Az üzleti szolgáltatások terén a verseny élénkítése az uniós gazdaság egészének kedvezne, hiszen az üzleti szolgáltatásokra nagyobb mértékben támaszkodó feldolgozóipari szektorok más feldolgozóipari szektorokhoz képest jobban teljesítenek a termelékenység növekedése terén.

A fokozott verseny a terjesztési szolgáltatások terén lehetővé tenné, hogy több innováció és új technológia jusson el a fogyasztókhoz. A versenyképes kiskereskedelmi szolgáltatásoknak köszönhetően a fogyasztók nagyobb mértékben vehetik igénybe a digitalizálás, a hatékonyabb értékláncok, a bővebb választék és az alacsonyabb árak kínálatát. A fogyasztói jogok és a termékbiztonsági jogszabályok megfelelő érvényesítése ugyancsak hozzájárulna ezen előnyök megvalósításához.

A szolgáltatási piacokon fennálló korlátozások további leépítése javítaná a termelékenységet és a versenyképességet, emellett pedig új munkahelyeket teremtené. A szolgáltatási szektorban még mindig szabályozási és adminisztratív akadályokkal kell megküzdeni. Az üzleti szolgáltatások, az építőipar, az ingatlanpiac és a turizmus terén a tagállamok továbbra is aránytalan követelmények alkalmazásával tartanak fenn bizonyos

tevékenységeket egy szűk kör számára, szigorú feltételeket írnak elő a társasági formákra és a részvényesi szerkezetre vonatkozóan, vagy összetett engedélyezési kritériumokat szabnak meg. A szolgáltatási piacot – és többek között a kollaboratív modelleket – érintő korlátozások enyhítése nyomán élénkülne a verseny, fokozódna a termelékenység, a fogyasztók olcsóbb szolgáltatásokból és bővebb kínálatból választhatnának, és több munkahely jönne létre, különösen a jól képzett fiatal szakemberek számára.

Az uniós belső piac ugródeszkat biztosít az európai vállalkozásoknak üzleti tevékenységük világszintű kiterjesztéséhez. A munkahelyteremtés aránya az információ és kommunikáció, az adminisztratív és támogatási szolgáltatások, valamint a szakmai, tudományos és műszaki tevékenységek területén a legmagasabb. Ezen új álláshelyek 85 %-a kis- és középvállalkozásokban jön létre. A védelem szintén azon ágazatok közé tartozik, amelyek tekintetében a valódi egységes piac gyors és kézzelfogható változásokat eredményezhet. Ez a következőkben nyilvánulna meg: az ipari verseny ösztönzése, a termelékenységnövekedés, a határokon átnyúló hozzáférés és a kkv-k közötti együttműködés előmozdítása a teljes értéklánc mentén, szakosodás, a beszállítók méretgazdaságossága, a termelési kapacitás optimalizálása, alacsonyabb termelési költségek és az ellátás biztonsága.

4. FELELŐSÉGTELJES KÖLTSÉGVETÉSI POLITIKÁK A FENNTARTHATÓSÁG ÉS A KONVERGENCIA TÁMOGATÁSA ÉRDEKÉBEN

Az egyes országok sajátos körülményeihez illeszkedő költségvetési politikák

A válság alatt végrehajtott jelentős költségvetési kiigazításokat követően a gazdasági élénkülés újabb lendületet adott az államháztartási helyzet javulásának. Mindazonáltal bizonyos tagállamokban továbbra sem oldódott meg a tartósan magas államadósság problémája. Az érintett – mindenekelőtt az euróövezeti – tagállamok valószínűleg magasabb finanszírozási költségekkel fognak szembesülni, amikor a mostani laza monetáris politika szigorodni kezd. A magasabb finanszírozási költségekből adódóan pedig további költségvetési kiigazításra lesz szükség az adósságráták emelkedésének megfékezéséhez. Itt az ideje fellépni annak érdekében, hogy megelőzzük az adósságfinanszírozási költségek jövőbeli további emelkedését, és költségvetési tartalékokat építsünk ki, amelyek ellenállóbbá teszik gazdaságainkat a sokkokkal szemben, és megteremtik a beruházások fokozásához szükséges mozgásteret. Az EU gazdasági kormányzási kerete egyértelmű szabályokat ír elő a tagállamoknak, ugyanakkor szükséges és indokolt esetben lehetővé teszi a rugalmasságot.

A költségvetési politikákat az egyes országok sajátos körülményeihez kell igazítani. Ezt a Stabilitási és Növekedési Paktum rendelkezéseivel összhangban kell megvalósítani, szem előtt tartva a stabilitás és a fenntarthatóság követelményét. Azokban a tagállamokban, ahol fenntarthatósági kockázatok állnak fenn, az uniós költségvetési szabályoknak megfelelő fokozatos konszolidáció keretében olyan költségvetési irányvonal kialakítására kell törekedni, amely a folyamatban lévő fellendülés megerősítésével egyidejűleg az államháztartás fenntarthatóságát is garantálja. Kiemelt figyelmet kell fordítani mind a kiadások, mind a bevételek összetételére. A költségvetési mozgástérrel rendelkező tagállamok kedvező helyzetüket kihasználva – konkrétan beruházások révén – előmozdíthatnák a növekedési potenciált és a belső keresletet.

A maginfláció az előrejelzések szerint alacsony marad, ami lehetővé teszi, hogy nagyobb mértékű növekedés valósuljon meg inflációs nyomás kialakulása nélkül. Emellett az euróövezet jelentős pozitív külső egyenlege arra enged következtetni, hogy a magánberuházás és fogyasztás akár még tovább is bővíthető. Az alacsony finanszírozási költségek miatt a

kormányok számára ugyancsak megéri új hitelnyújtás révén előre ütemezni a beruházási programokat, különösen azokban a tagállamokban, ahol a közberuházások szintje soha nem látott mélypontra süllyedt, és határozott igény mutatkozik a hitelezés iránt.

Mindezen megfontolásokból 2018-ban helyénvaló nagyjából semleges költségvetési irányvonalat érvényesíteni az euróövezet egészében. A gazdasági helyzet a várakozások szerint tovább fog javulni, ami további érvnek számít az államadósság csökkentése és a költségvetési tartalékok újraráépítése mellett, különösen a rendkívül eladósodott országokban. Mindazonáltal az euróövezeti gazdaságok növekedési potenciáljának megerősítése érdekében fenn kell tartani – sőt egyes országokban tovább kell emelni – a közberuházások szintjét.

Hatékonyabb és méltányosabb adórendszer és jobb minőségű közkiadások

Az államháztartás minőségének javítása – különös tekintettel az államháztartás összetételére – és a közbeszerzés jobb alkalmazása nélkülözhetetlen a közkiadások hatékonyságának biztosításához. A közigazgatási reformok gyors és jelentős mértékű költségmegtakarítást eredményezhetnek. A változó környezethez való alkalmazkodás szükségessé teheti a közigazgatás szerepének, céljának, szervezeti felépítésének és szolgáltatásainak gyökeres átalakítását. Az uniós közbeszerzési csomag¹⁹ egyértelmű prioritások meghatározásával hivatott gyakorlati támogatást nyújtani az uniós közbeszerzések és beruházások terén. A csomag előírja egy mechanizmust a nagy infrastrukturális projektekre vonatkozóan, valamint ajánlást tartalmaz az ajánlatkérő szervek professzionálissá tételéről. Intézkedéseket kell bevezetni a korrupció és a beszállítók közötti összejátszás megelőzésére, valamint a tisztességtelen közbeszerzés eseteivel szembeni határozott fellépés érdekében.

A hatékony és méltányos adórendszer a fenntartható államháztartás szerves része. A fokozott átláthatóság és a nagyobb hatékonyság segíthet helyreállítani az adórendszerbe vetett bizalmat és javítani az adóbehajtást. A méltányos és növekedésbarát adórendszer képes csökkenteni az egyenlőtlenségeket és a szegénységet, élénkíteni a foglalkoztatást, támogatni a magánberuházásokat és javítani az üzleti környezetet. Az egyenlő versenyfeltételek biztosítása elengedhetetlen egyes multinacionális vállalatok azon gyakorlatának kezeléséhez, hogy az egységes piacon való nyereségesen működésük ellenére aránytalanul kevés adót fizetnek. A kulcsfontosságú uniós szintű lépések közé tartozik a visszaélések elleni, kötelező jogi erejű intézkedések elfogadása, az adózási átláthatóság fokozása, valamint a héarendszer megreformálására, illetve a közös konszolidált társaságiadó-alapra (KKTA) vonatkozó kezdeményezések kidolgozása. A Bizottság mindemellett új programot indított a digitális gazdaságra vonatkozó méltányos és hatékony adórendszer létrehozása céljából. Az adókijátszás és adókikerülés elleni küzdelem megköveteli, hogy az uniós kezdeményezéseken és a nemzeti szakpolitikákon keresztül egy összehangolt megközelítés érvényesüljön.

Az ambiciózus, átfogó és rendszeres kiadási felülvizsgálatok döntő szerepet játszhatnak a közkiadások minőségének és összetételének javításában. A kiadási felülvizsgálatok elősegítik a felelősségteljes költségvetési politika kialakítását, illetve fenntartását, valamint hozzájárulnak egy fokozottan növekedésösztönző költségvetés-összetétel eléréséhez azáltal, hogy kritikus értékelést adnak az állami kiadások tendenciáiról, és azonosítják, hogy miként lehetne intelligensebb és hatékonyabb módon elkölteni az adófizetők pénzét. Miközben az ilyen irányú kezdeményezések egyre elterjedtebbé válnak a tagállamok körében,

¹⁹ COM(2017) 572.

végrehajtásuk módjának javítása, és mindenekelőtt az államháztartás kiadási oldalára gyakorolt átalakító hatásuk fokozása terén még jelentős kiaknázatlan lehetőségek vannak.

A közkiadások összetételére és hatékonyságára helyezett nagyobb hangsúly az EU fő szakpolitikai prioritásainak jobb megvalósítása szempontjából is nagy jelentőséggel bír. Például a tagállamok megállapodtak védelmi kiadásaik szorosabb összehangolásáról, ami a hatékonyság fokozását is lehetővé teszi. A jelenlegi szétaprózott rendszer a védelmi felszerelések interoperabilitására is kihat. Emellett problémákat okozhat a fegyveres erők felkészültsége és rendelkezésre állása terén, és a védelmi képességek hiányosságát is maga után vonhatja.

5. KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

A tagállamoknak be kell építeniük nemzeti szakpolitikáikba, illetve stratégiáikba – és mindenekelőtt nemzeti reformprogramjukba – a Bizottság által az idei éves növekedési jelentésben azonosított prioritásokat a növekedés, a munkahelyteremtés, a társadalmi befogadás és a szociális védelem előmozdítása érdekében. Ezzel párhuzamosan fel kell gyorsítaniuk reformprogramjuk végrehajtását, maradéktalanul kihasználva az uniós szinten rendelkezésükre álló szakpolitikai és finanszírozási eszközöket.

A Bizottság folytatja az európai szemeszter keretében a tagállamokkal megkezdett párbeszédet, hogy közös álláspontot alakítson ki a legsürgetőbb kihívásokról a hamarosan esedékes országjelentésekben, valamint azonosítsa a kiemelt cselekvési területeket az országspecifikus ajánlások következő körének előkészítéseként. A tagállamoknak biztosítaniuk kell a nemzeti szociális partnerek és a nemzeti parlamentek teljes körű bevonását a reformfolyamatba.

Az euróövezeti tagállamokat illetően az euróövezet gazdaságpolitikájáról szóló, Tanácsnak tett ajánlás valamennyi euróövezeti ország számára konkrét cselekvési területeket határoz meg az euróövezet továbbfejlesztésére vonatkozó összehangolt és átfogó megközelítés gyakorlati érvényesítése céljából, ami az euróövezeti tagok mindegyikének kedvez, mivel egyéni előnyöket biztosít számukra, ugyanakkor a közös valutaövezet egészének érdekeit is szolgálja.

A szociális jogok európai pillérének közelmúltbeli kihirdetésével az európai vezetők szilárd alapokra helyezték a szociális jogok védelmére és fejlesztésére vonatkozó, az Európai Unió egészére kiterjedő közös megközelítést, amelyet valamennyi tagállamnak érvényre kell juttatnia gyakorlati intézkedéseiben. A következő hetek folyamán a Bizottság mindezt a gazdasági és monetáris unió elmélyítésére irányuló intézkedéscsomag előterjesztésével fogja kiegészíteni, hogy ezzel stabil alapot teremtsen Európa jövőbeli virágzásához.